

Дишкантюк О.В.

кандидат технічних наук,
декан факультету менеджменту,
готельно-ресторанної справи та туризму,
Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0679-3940>

Dysnkantiuk Oksana

International Humanitarian University, Odessa

СТАРТАПИ В РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

STARTUPS IN THE RESTAURANT BUSINESS AS A STRATEGIC TOOL FOR THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY

Стаття присвячена аналізу ролі стартапів у розвитку ресторанного бізнесу як важливого елементу національної економіки. Розглянуто сучасний стан і тенденції розвитку стартапів у ресторанній індустрії, ключові виклики та проблеми, з якими вони стикаються. Особливу увагу приділено впливу цифровізації, зокрема автоматизації, використанню big data, мобільних додатків та штучного інтелекту, на ефективність бізнес-процесів і клієнтський досвід. Висвітлено економічний вплив стартапів на створення робочих місць, залучення інвестицій та розвиток локальних бізнесів. Запропоновано механізми державної підтримки, включаючи гранти, податкові пільги та програми співфінансування, а також рекомендації для державно-приватного партнерства. Окреслено перспективи подальших досліджень у контексті інноваційної екосистеми, регіональних особливостей і сталого розвитку.

Ключові слова: стартапи, ресторанний бізнес, цифровізація, автоматизація, big data, штучний інтелект, економічний вплив, державна підтримка, інновації, сталий розвиток.

The article explores the role of startups in the development of the restaurant business as a key driver of the national economy. Startups, as a source of innovation and technological transformation, are reshaping traditional business models and enhancing the competitiveness of the restaurant industry. The study analyzes the current state and global trends in restaurant-focused startups, including their adoption of digital platforms, mobile applications, automation, big data analytics, and artificial intelligence. These technologies have proven instrumental in optimizing operational efficiency, enhancing customer experience, and driving innovation in the restaurant sector. Key challenges faced by startups are identified, such as financial barriers, intense competition, regulatory constraints, and workforce retention. The economic impact of startups is also discussed, particularly their role in job creation, attracting investments, and stimulating the growth of local businesses and adjacent industries, such as logistics and technology. Special attention is given to the mechanisms of government support, including financial incentives, grants, tax relief, and strategic initiatives aimed at fostering innovation and sustainability within the restaurant ecosystem. Public-private partnerships are highlighted as an essential tool for creating collaborative environments that encourage innovation and growth. Furthermore, the article offers practical recommendations for entrepreneurs to leverage digital solutions and establish resilient business models. Future research perspectives are outlined, focusing on the integration of startups into regional economic frameworks, the role of sustainable practices, and the development of innovative ecosystems to enhance the global positioning of the restaurant industry. The study emphasizes the transformative potential of startups and their contribution to sustainable economic growth and digital transformation, making them a cornerstone of the restaurant business evolution in the modern economy.

Keywords: startups, restaurant business, digital transformation, automation, artificial intelligence, big data, customer experience, economic growth, government support, public-private partnerships, sustainable innovation.

Постановка проблеми. Стартапи відіграють ключову роль у трансформації ресторанного бізнесу, який є важливою складовою національної економіки. В умовах швидкої цифровізації та глобалізації ринку ресторанний бізнес стикається з новими викликами: зміна споживчих пріоритетів, зростання конкуренції, необхідність екологічної відповідаль-

ності та адаптація до технологічних інновацій. У цьому контексті стартапи виступають як каталізатор впровадження інновацій, підвищення ефективності та конкурентоспроможності галузі. Крім того, розвиток стартапів у цій сфері сприяє створенню нових робочих місць, залученню інвестицій і зміцненню економічної стабільності. Дослідження меха-

нізмів підтримки та управління стартапами є особливо актуальним для формування стратегій сталого розвитку ресторанного бізнесу в умовах сучасних економічних викликів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

У наукових дослідженнях недостатньо розглядається комплексний аналіз стартап-екосистеми України в аспекті її глобального позиціонування. Деякі аспекти цього питання були частково досліджені такими науковцями, як: Хаустов М.М [1], Тягунова З., Кравчук І., & Томах В. [2] Гусаковська Т.О., Кужель Н.Л. [3] та інш. Сучасні дослідження у сфері стартапів у ресторанному бізнесі охоплюють спектр тем, серед яких виокремлюються питання інновацій, цифровізації, бізнес-моделей та їхнього впливу на економіку. Дослідники приділяють увагу впровадженню технологій у ресторанний сектор, таких як автоматизація процесів, застосування штучного інтелекту та використання big data для аналізу поведінки споживачів [4]. Значна частина досліджень зосереджена на розвитку цифрових платформ для замовлення, оплати та доставки їжі. Стартапи, що працюють у цій сфері, сприяють не лише підвищенню зручності для споживачів, але й ефективності для бізнесу [5–8]. Окремі дослідження висвітлюють роль стартапів у створенні нових робочих місць, залученні інвестицій та підвищенні конкурентоспроможності національного господарства. Основними проблемами, які виділяють автори, є обмежений доступ до фінансування, жорстка конкуренція та потреба у швидкій адаптації до змінних ринкових умов [9]. Потребують подальшого дослідження питання впливу державної підтримки, питання взаємодії між державою та приватним сектором для створення сприятливих умов розвитку стартапів залишаються мало висвітленими. Потребує глибшого аналізу, як стартапи можуть сприяти сталому розвитку ресторанного бізнесу через впровадження екологічно відповідальних практик. Відсутні системні дослідження, які оцінюють ефективність різних бізнес-моделей стартапів у ресторанному бізнесі.

Метою статті є виявлення економічних та управлінських механізмів розвитку стартапів у ресторанному бізнесі як інструменту стимулювання національного господарства, з акцентом на цифровізацію, інновації та стійкий розвиток галузі. Для досягнення мети були поставлені задачі: проаналізувати сучасний стан стартапів у ресторанному бізнесі в Україні та світі; оцінити економічний вплив стартапів у сфері ресторанного бізнесу на розвиток національного господарства; дослідити роль цифровізації та інноваційних технологій у функціонуванні стартапів у ресторанній індустрії; виявити основні виклики, з якими стикаються стартапи у ресторанному бізнесі, та запропонувати шляхи їх подолання; розробити

рекомендації для підтримки та розвитку стартапів через державно-приватне партнерство, інвестиції та державні програми.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Стартап — це інноваційна підприємницька діяльність, що спрямована на створення нових продуктів, послуг або бізнес-моделей із високим потенціалом для масштабування. Основною особливістю стартапу є його динамічний розвиток у невизначених умовах та використання новітніх технологій для досягнення конкурентної переваги. У контексті ресторанного бізнесу стартапи характеризуються такими особливостями, як: *інноваційність*; *гнучкість*; *ризикованість*; *цифровізація*; *фокус на гостя*. Розглядаючи *інноваційність*, слід зазначити, що стартапи у ресторанній сфері часто впроваджують нові ідеї, такі як автоматизація процесів, впровадження цифрових платформ для замовлень або доставка їжі за допомогою дронів. Завдяки невеликому розміру та відсутності жорсткої організаційної структури, стартапи швидко адаптуються до змін ринку та вподобань споживачів, тобто є гнучкими. Через високий рівень інноваційності стартапи стикаються з великими фінансовими та ринковими ризиками, які потребують підтримки у вигляді інвестицій чи державних програм. Стартапи активно використовують технології для підвищення ефективності роботи, оптимізації ланцюгів постачання та підвищення якості обслуговування споживачів послуг. Інноваційні підходи стартапів у ресторанному бізнесі спрямовані на створення унікального споживчого досвіду через персоналізацію меню, інтерактивні технології та інші рішення.

Унікальність стартапів у ресторанній індустрії полягає в тому, що вони не лише адаптують існуючі бізнес-моделі, але й створюють нові, орієнтовані на екологічність, сталий розвиток і сучасні тенденції. Наприклад, концепції «ghost kitchens» (віртуальні ресторани), які зосереджені лише на доставці їжі, або інтеграція big data для персоналізованих рекомендацій є ключовими проявами цієї інноваційності. Ці аспекти роблять стартапи важливим драйвером змін у ресторанному бізнесі та створюють передумови для їхнього впливу на економіку національного господарства. Вивчення їхньої специфіки є необхідним для формування стратегій підтримки та ефективного управління в цій галузі. Стартапи є невід'ємною складовою інноваційної економіки, яка базується на розвитку нових ідей, технологій і бізнес-моделей для забезпечення конкурентоспроможності та економічного зростання. Вони виступають як каталізатор трансформаційних змін, сприяючи створенню нових ринків, модернізації існуючих галузей та підвищенню ефективності економічних процесів. В контексті інноваційної економіки стартапи виконують такі

функції: генерація інновацій; масштабування нових технологій; економічна стимуляція; формування інноваційних екосистем; підтримка сталого розвитку. Стартапи є платформою для розробки ідей, які можуть змінити традиційні підходи до ведення бізнесу. У ресторанній сфері це може бути впровадження технологій штучного інтелекту, автоматизація обслуговування чи екологічно орієнтовані бізнес-моделі. Завдяки гнучкості та швидкій адаптації, стартапи можуть інтегрувати новітні розробки у свої процеси, сприяючи їх популяризації та широкому впровадженню. Стартапи створюють нові робочі місця, залучають інвестиції та стимулюють розвиток суміжних галузей. У ресторанному бізнесі це може бути розвиток логістичних стартапів або технологічних платформ для управління ресторанами. Стартапи стають основою для створення технологічних кластерів, які об'єднують бізнес, науку та державу задля спільного розвитку. Інноваційні рішення стартапів сприяють впровадженню практик екологічної відповідальності та соціальної орієнтації. Важливість стартапів як елемента інноваційної економіки особливо відчутна у сфері ресторанного бізнесу, яка традиційно орієнтована на клієнтоцентричність та швидке реагування на ринкові зміни. Інноваційні проєкти, такі як «dark kitchens», платформи для управління запасами або системи автоматизованого замовлення, демонструють потенціал стартапів у забезпеченні ефективності та розвитку галузі. Вивчення ролі стартапів у побудові інноваційної економіки дає змогу окреслити шляхи їхньої підтримки на макро- та мікрорівнях, що є важливим завданням для формування стратегій сталого економічного розвитку.

Теоретичне підґрунтя стартапів ґрунтується на концепціях підприємництва, інноваційного розвитку та адаптації до змінних ринкових умов. Стартапи виступають не лише як інструмент комерційного успіху, але й як механізм, що сприяє економічному зростанню і трансформації національного господарства (таблиця 1).

Різні моделі управління стартапами мають безпосередній вплив на їхню ефективність. *Традиційна модель* управління забезпечує структурований підхід до організації процесів, однак може бути менш гнучкою в умовах швидкозмінного ринку. *Lean-методологія* допомагає зменшити витрати завдяки фокусуванню на мінімальному життєздатному продукті (MVP), дозволяючи швидко тестувати ідеї. *Аджайл-підхід* сприяє швидкій адаптації до змін, особливо важливій у сфері ресторанного бізнесу, де тренди змінюються часто. *Функціонально-орієнтована модель* забезпечує чіткий розподіл відповідальності між підрозділами, але може уповільнювати інновації через складну координацію. Ефективність залежить від вибору моделі відповідно до потреб ринку та обраної бізнес-стратегії.

Аналізуючи стан і тенденції розвитку стартапів у ресторанній індустрії в Україні та світі, слід зазначити, що стартапи у ресторанному бізнесі в сучасних умовах демонструють стрімкий розвиток, особливо на тлі цифровізації та змін у споживчих вподобаннях. У світі ресторанні стартапи стали не лише новаторськими ідеями, а й рушієм змін у галузі, пропонуючи інноваційні рішення для автоматизації процесів, покращення обслуговування гостей та оптимізації витрат (таблиця 2).

Таблиця 1

Теоретичні концепції, пов'язані зі стартапами та управлінням національним господарством

Концепція	Опис	Приклади в ресторанному бізнесі
Інноваційне підприємництво	Інновації як основний драйвер економічного розвитку. Стартапи створюють продукти та послуги, що радикально змінюють ринок.	Використання технологій автоматизації, dark kitchens, інтеграція сталих екологічних практик.
Економічне зростання	Стартапи підвищують продуктивність, впроваджують нові технології, що сприяє зростанню ВВП.	Оптимізація операційних процесів, зменшення витрат, підвищення доступності послуг.
Моделі управління інноваціями	Lean Startup та інші гнучкі моделі дозволяють швидко тестувати ідеї та адаптуватися до змін ринку.	Швидке реагування на зміну споживчих уподобань, тестування нових форматів обслуговування.
Цифрова економіка	Використання цифрових платформ, штучного інтелекту та аналітики даних для створення нових форматів взаємодії зі споживачами.	Розробка мобільних додатків для замовлення їжі, аналітика даних для персоналізації обслуговування.
Сталий розвиток	Поєднання економічного зростання, соціальної відповідальності та екологічної стійкості. Стартапи впроваджують «зелені» технології.	Використання локальних продуктів, зменшення харчових відходів, екологічні пакування.
Державно-приватне партнерство	Стартапи можуть стати ключовою складовою розвитку через взаємодію з державними структурами, отримуючи підтримку та ресурси.	Залучення державного фінансування для розвитку інноваційних рішень у сфері харчових технологій чи енергоефективного обладнання.

Джерело: складено автором

Таблиця 2

Глобальні тенденції розвитку стартапів у ресторанній індустрії

Глобальні тенденції	Опис
Dark Kitchens	Віртуальні кухні, орієнтовані виключно на доставку їжі, популярні завдяки зростанню онлайн-замовлень. CloudKitchens зменшують витрати.
Автоматизація	Роботизовані системи приготування їжі, автоматизовані каси та системи управління запасами впроваджуються у стартапах і великих мережах.
Сталий розвиток	Зменшення харчових відходів, екологічна упаковка, використання локальних продуктів – ключові аспекти успішних стартапів.
Цифрові платформи	Мобільні додатки для бронювання, онлайн-меню та програми лояльності спрощують взаємодію клієнтів із ресторанами.

Джерело: складено автором

В Україні ресторани стартапи починають інтегрувати світові інновації, адаптуючи їх до місцевих реалій. Зокрема, популярності набувають платформи для доставки їжі, такі як Glovo чи Raketa, що пропонують інноваційні підходи до логістики та обслуговування споживачів послуг. Також з'являються стартапи, орієнтовані на автоматизацію процесів у ресторанах через інтеграцію CRM-систем або платформ для управління ланцюгами постачання.

Основними тенденціями розвитку ресторанних стартапів в Україні є доставка їжі, крафтові концепції, цифрові рішення. Пандемія COVID-19 значно прискорила розвиток онлайн-замовлень та доставки їжі. Це створило сприятливе середовище для стартапів у цій галузі. Популярними є крафтові концепції. Стартапи, що пропонують унікальні страви та напої, створені з локальних продуктів, дедалі більше приваблюють споживачів. Впровадження програмного забезпечення для управління ресторанами та обліку витрат набирає популярності серед українських підприємців. Таким чином, можливо стверджувати, що ресторани стартапи мають великий потенціал для подальшого розвитку як у світі, так і в Україні. Гло-

бальні тенденції свідчать про зростання попиту на інноваційні технології, які спрощують роботу ресторанів та покращують досвід гостей. В Україні розвиток цієї сфери значною мірою залежить від державної підтримки, інвестицій та адаптації світових трендів до місцевого ринку. Стартапи в ресторанному бізнесі, незважаючи на значний потенціал, стикаються з рядом викликів, які впливають на їхній розвиток та успішність (таблиця 3). Ці виклики включають як внутрішні проблеми, пов'язані з управлінням і стратегіями, так і зовнішні фактори, такі як економічні, соціальні та технологічні обставини.

Враховуючи ці виклики, розвиток стартапів у ресторанному бізнесі потребує комплексної підтримки, зокрема з боку держави, венчурних інвесторів і освітніх програм. Інноваційні рішення, орієнтовані на автоматизацію, оптимізацію ресурсів і вивчення вподобань цільової аудиторії, можуть допомогти стартапам долати труднощі та забезпечувати стабільне зростання.

Стартапи у ресторанному бізнесі відіграють важливу роль у розвитку національної економіки, сприяючи створенню нових робочих місць, залученню

Таблиця 3

Основні виклики та проблеми, з якими стикаються стартапи в галузі

Ключові виклики	Опис
Фінансові труднощі	– Складний доступ до фінансування через ризиковість ресторанного бізнесу. – Високі початкові витрати (оренда, обладнання, маркетинг, персонал). – Касові розриви через затримки у поверненні інвестицій.
Жорстка конкуренція	– Насичений ринок з високою динамікою. – Складність конкурування з відомими мережами. – Втрата конкурентних переваг через інновації традиційних ресторанів.
Зміна споживчих вподобань	– Зростання вимог споживачів до персоналізації, екологічності та інновацій. – Недостатність ресурсів для вивчення ринку.
Регуляторні та бюрократичні бар'єри	– Велика кількість законодавчих вимог (якість продуктів, санітарія, трудове законодавство). – Високі витрати на дотримання вимог.
Технологічні виклики	– Ризики, пов'язані з використанням цифрових платформ (збої, кіберзагрози). – Висока вартість впровадження технологій, таких як автоматизація чи аналітика даних.
Кадрові питання	– Проблеми з пошуком і утриманням кваліфікованого персоналу. – Неможливість пропонувати конкурентні умови праці.
Маркетинг і брендове позиціонування	– Брак досвіду та ресурсів для просування бренду. – Конкуренція в цифровому маркетингу потребує значних інвестицій.

Джерело: розроблено автором

інвестицій, а також забезпеченню інноваційного підходу до надання послуг. Їхній вплив можна розділити на кілька ключових аспектів: *По-перше, створення робочих місць.* Стартапи сприяють збільшенню зайнятості населення через створення нових робочих місць як у ресторанах, так і у суміжних галузях, таких як логістика, виробництво продуктів харчування та інформаційні технології. Наприклад, компанії, що займаються доставкою їжі, створюють вакансії для кур'єрів, технічних спеціалістів та адміністраторів. *По-друге, залучення інвестицій.* Інноваційні стартапи в ресторанній індустрії приваблюють увагу венчурних інвесторів і приватного капіталу. Високий потенціал масштабування бізнесу забезпечує швидкий приріст інвестицій, які надходять до національного господарства, стимулюючи економічний розвиток. *Третє, розвиток суміжних галузей.* Стартапи в ресторанному бізнесі сприяють зростанню інших секторів економіки. Наприклад, попит на цифрові платформи для бронювання столиків або замовлення їжі стимулює розвиток IT-сфери. Аналогічно, акцент на локальні продукти та екологічні упаковки підтримує розвиток сільського господарства та екологічно орієнтованого виробництва. *Четверте, підвищення якості обслуговування.* Інноваційні стартапи впроваджують новітні технології, що підвищують ефективність роботи ресторанів і покращують клієнтський досвід. Це не лише зміцнює довіру споживачів, але й збільшує економічний внесок ресторанного бізнесу в національне господарство. *П'яте, інноваційний вплив.* Стартапи часто виступають джерелом нових бізнес-моделей. Ці моделі сприяють зниженню витрат, оптимізації ресурсів і підвищенню прибутковості. *Шосте, сприяння сталому розвитку.* Багато стартапів орієнтовані на екологічну відповідальність: використання біорозкладної упаковки, зменшення харчових відходів і підтримка локальних фермерів. Це позитивно впливає на екологічний баланс країни та сприяє стійкому розвитку.

Економічний вплив стартапів у ресторанному бізнесі на національне господарство є багатограним. Вони стимулюють зростання зайнятості, залучення інвестицій, розвиток суміжних галузей і впровадження інноваційних підходів. Зважаючи на це, підтримка стартапів через державні програми, інвестиційні ініціативи та розвиток цифрової інфраструктури є важливим кроком для забезпечення їхнього позитивного внеску в економіку. Розглянемо вплив стартапів на підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Стартапи відіграють важливу роль у підвищенні конкурентоспроможності національної економіки, сприяючи впровадженню інновацій, створенню нових ринків і модернізації існуючих галузей. Вони виступають драйвером технологічного прогресу, стимулюючи розвиток нових бізнес-моделей та інф-

раструктури. У ресторанній сфері стартапи дозволяють інтегрувати цифрові платформи, автоматизацію обслуговування та персоналізовані послуги, що значно покращує якість клієнтського досвіду. Крім того, стартапи сприяють залученню інвестицій, збільшенню експорту інноваційних рішень і підвищенню іміджу країни як надійного партнера для міжнародного бізнесу. У свою чергу, це підсилює економічну стабільність і розвиток національної економіки. Стартапи позитивно впливають на розвиток локального бізнесу, сприяючи інтеграції місцевих ресурсів і створенню нових робочих місць. У ресторанній індустрії стартапи, орієнтовані на екологічність та локальні продукти, стимулюють фермерські господарства та крафтові виробництва. Це забезпечує сталий розвиток регіональної економіки. Також стартапи відкривають нові вакансії, починаючи від кухарів і офіціантів у ресторанах до спеціалістів з IT та логістики. Особливу роль відіграють компанії, які впроваджують цифрові рішення, що створюють додаткові можливості для зайнятості у сфері розробки програмного забезпечення та управління бізнес-процесами. Таким чином, стартапи є ключовими гравцями у формуванні інноваційної екосистеми, яка поєднує бізнес, уряди та суспільство, сприяючи економічному зростанню та підвищенню якості життя.

Ключовим аспектом стартапів у ресторанному бізнесі є цифровізація. Тут варто виокремити *використання цифрових платформ для управління ресторанами; стартапи в сфері доставки їжі; використання big data та аналітики; інтеграція автоматизації та штучного інтелекту.* Стартапи активно впроваджують цифрові інструменти, які оптимізують бізнес-процеси в ресторанній сфері. Платформи для резервування столиків, створення онлайн-меню та оплати через мобільні додатки підвищують ефективність роботи та покращують клієнтський досвід. Наприклад, такі сервіси, як OpenTable і Resy, дозволяють автоматизувати бронювання, зменшуючи навантаження на персонал і зводячи до мінімуму помилки. Сектор доставки їжі став одним із найдинамічніших у ресторанному бізнесі. Стартапи, такі як Uber Eats, Glovo та DoorDash, забезпечують споживачам зручність у доступі до улюблених страв. Інновації включають використання алгоритмів для оптимізації маршрутів доставки, інтеграцію з ресторанами для автоматичного отримання замовлень та створення віртуальних кухонь, що дозволяють ресторанам працювати без фізичних закладів. Аналітика великих даних допомагає ресторанам приймати обґрунтовані рішення щодо оптимізації запасів, ціноутворення та маркетингових стратегій. Стартапи пропонують рішення для збору та аналізу даних про поведінку гостей, їхні вподобання та частоту відвідувань. Наприклад, системи управління запасами, засновані на big data, до-

звояють знижувати витрати та мінімізувати харчові відходи. Стартапи впроваджують автоматизацію у всі аспекти ресторанного бізнесу. Чат-боти на основі штучного інтелекту надають підтримку споживачам послуг у режимі 24/7, відповідаючи на запити, приймаючи замовлення та пропонуючи персоналізовані рекомендації. Крім того, системи штучного інтелекту допомагають оптимізувати процеси закупівель, прогнозуючи попит і автоматично замовляючи товари. Автоматизація також застосовується на кухні, де роботи можуть готувати страви, забезпечуючи точність і високу швидкість обслуговування. Це дозволяє зменшити витрати на персонал і уникнути людських помилок. Цифровізація є ключовим чинником успіху стартапів у ресторанному бізнесі, сприяючи оптимізації процесів, підвищенню якості обслуговування

та зниженню витрат. Впровадження цифрових технологій стає не лише конкурентною перевагою, але й необхідністю для виживання у швидкозмінному ринковому середовищі. Стартапи, які зосереджуються на цифрових рішеннях, створюють нові стандарти в індустрії гостинності, відкриваючи нові можливості для бізнесу (таблиця 4).

Успішне управління та підтримка стартапів у ресторанному бізнесі вимагають комплексного підходу, що включає державну підтримку, інвестиції та ефективні механізми управління. Це дозволяє створити сприятливі умови для інноваційного розвитку галузі, забезпечуючи її конкурентоспроможність і стійке економічне зростання. Проведений аналіз дозволив сформулювати рекомендації для державної політики щодо підтримки стартапів (таблиця 5)

Таблиця 4

Механізми управління та підтримки стартапів у ресторанному бізнесі

Категорія	Механізми та особливості
Державна підтримка стартапів	Фінансові інструменти. Гранти, субсидії, податкові пільги для зменшення фінансового навантаження (наприклад, субсидії на оренду чи обладнання). Освітні програми. Тренінги, курси, бізнес-інкубатори для підприємців у сфері ресторанного бізнесу. Регуляторна підтримка. Спрощення реєстраційних процедур, доступ до кредитів, зниження адміністративних бар'єрів.
Роль інвесторів та венчурних фондів	Венчурне фінансування. Кошти для стартапів на ранніх етапах в обмін на частку в бізнесі. Приватні інвестори. Бізнес-ангели, які надають фінансування, експертизу та доступ до мереж. Корпоративні інвестори. Великі компанії, які інвестують в інноваційні стартапи для доповнення своєї діяльності.
Механізми управління стартапами	Гнучкі бізнес-моделі. Використання Lean Startup чи Agile для адаптації до ринкових змін. Партнерство з місцевими бізнесами. Співпраця з постачальниками та фермерами для зменшення витрат і підтримки локальної економіки. Інноваційні екосистеми. Інтеграція у кластери, що об'єднують бізнес, науку та уряди для обміну ресурсами та знаннями.

Джерело: розроблено автором

Таблиця 5

Рекомендації для державної політики щодо підтримки стартапів

Категорія	Механізми та приклади підтримки
Фінансова підтримка	Надання грантів, субсидій та податкових пільг для розвитку інноваційної діяльності. Наприклад, програми співфінансування для впровадження цифрових технологій.
Сприяння освіті та навчанню	Створення програм для розвитку підприємницьких навичок, управління інноваціями, маркетингу, фінансового планування та цифрових технологій.
Зменшення адміністративних бар'єрів	Спрощення реєстрації та ліцензування бізнесу для молодих компаній у ресторанному секторі.
Державно-приватне партнерство	Інноваційні кластери. Технопарки, бізнес-інкубатори для консультацій, фінансової підтримки та доступу до сучасної інфраструктури. Спільні проекти. Ініціативи для підтримки екологічних стартапів. Залучення міжнародних інвесторів. Сприяння встановленню контактів між місцевими стартапами та іноземними компаніями.
Підтримка цифровізації	Податкові пільги. Для стартапів із цифровими рішеннями, як-от автоматизація обслуговування чи системи управління запасами. Державні гранти. На розробку та впровадження цифрових технологій у ресторанній індустрії. Інфраструктурна підтримка. Розвиток цифрової інфраструктури, доступ до високошвидкісного інтернету та платформ для електронної комерції.

Джерело: розроблено автором

Реалізація цих рекомендацій сприятиме зростанню стартапів у ресторанному бізнесі, підвищенню конкурентоспроможності галузі та стимулюванню економічного розвитку. Комплексний підхід, який включає підтримку держави, співпрацю з інвесторами та впровадження інновацій, стане запорукою успішного розвитку молодих компаній у ресторанному секторі.

Висновки. Дослідження підтвердило, що стартапи у ресторанному бізнесі є важливим драйвером інновацій, які сприяють підвищенню ефективності, якості обслуговування та конкурентоспроможності галузі. Вони мають значний економічний вплив, забезпечуючи створення нових робочих місць, залучення інвестицій та підтримку суміжних галузей.

Цифровізація є ключовим аспектом успіху стартапів, адже впровадження сучасних технологій, таких як автоматизація, мобільні додатки та аналітика даних, створює нові можливості для розвитку бізнесу. Успішна інтеграція стартапів у ресторан-

ний сектор значною мірою залежить від державної підтримки, залучення інвесторів та співпраці з локальними бізнесами. Подальші наукові дослідження будуть зосереджені на ролі екологічно орієнтованих стартапів у забезпеченні сталого розвитку ресторанної індустрії; аналізі результативності спільних ініціатив держави та приватного сектору для підтримки стартапів. Вивчення впливу інноваційних кластерів та технопарків на стимулювання розвитку стартапів у ресторанному бізнесі; вивчення соціального впливу стартапів, зокрема оцінка того, як стартапи змінюють стандарти праці, впливають на зайнятість і формують нові професійні вимоги. Ці напрямки забезпечать подальший розвиток теоретичних і практичних знань у сфері стартапів та їх впливу на економіку. Використання отриманих результатів сприятиме розробці ефективних стратегій підтримки інновацій та зміцненню позицій ресторанного бізнесу як важливої складової національної економіки.

Список літератури:

1. Хаустов М. М. Стартапи: створення та масштабування : монографія. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2023. 224 с.
2. Тягунова З., Кравчук І., Томах В. Українські стартапи на міжнародних ринках. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-5>
3. Гусаковська Т. О., Кужель Н. Л. Розвиток стартапів в Україні: проблеми та перспективи. *Проблеми економіки*. 2020. № 4. С. 29–34. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-4-29-34>
4. Дишкантюк О. В., Власюк К. В., Марковська А. В. Інноваційні технології штучного інтелекту в ресторанному бізнесі. *Acta Academiae Beregsasiensis: Geographica et Recreatio*, 2 (2024). С. 50–57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2023-2>
5. Дишкантюк О. В., Власюк К. В., Тітомир Л. А., Жмудь А. В. Інновації в ресторанному господарстві: адаптація технологій харчування до сучасних вимог сталого розвитку. *Таврійський науковий вісник. Серія: Технічні науки*. 2024. № 6. С. 113–119. DOI: <https://doi.org/10.32782/tnv-tech.2023.6.13>
6. Дишкантюк О. В., Марковська А. В. Ресторанний бізнес в умовах пандемії COVID-19: шляхи виходу з кризи. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Вип. 63. С. 20–24.
7. Тищенко С. Цифрові технології в індустрії гостинності. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2021. № 7. С. 131–139. DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.7.16>
8. Балацька Н. Ю. Ресторанний бізнес в умовах пандемії коронавірусу: проблеми та напрями трансформації моделей розвитку. *Економіка та управління підприємствами*. 2020. Вип. 42. С. 117–122.
9. Лизанець А. Г., Фількіна Б. І. управління розвитком підприємств ресторанного бізнесу на основі диверсифікації та стартап-проектів. *Інфраструктура ринку*. 2020. Випуск 48. С. 156–162.

References:

1. Khaustov, M. M. (2023). Startups: stvorennia ta masshtabuvannia : monohrafiia [Startups: Creation and Scaling: Monograph]. Kharkiv : FOP Liburkina L. M., 224 p.
2. Tyahunova, Z., Kravchuk, I., & Tomakh, V. (2023). Ukraini startapy na mizhnarodnykh rynkakh [Ukrainian Startups on International Markets]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (49). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-5>
3. Husakovska, T. O., & Kuzhel, N. L. (2020). Rozvytok startapiv v Ukraini: problemy ta perspektivy [The Development of Startups in Ukraine: Problems and Prospects]. *The Problems of Economy*, (4), 29–34. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-4-29-34>
4. Dyshkantiuk, O. V., Vlasiuk, K. V., & Markovska, A. V. (2024). Innovatsiini tekhnolohii shtuchnoho intelektu v restorannomu biznesi [Innovative Artificial Intelligence Technologies in Restaurant Business]. *Acta Academiae Beregsasiensis: Geographica et Recreatio*, (2), 50–57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2023-2>
5. Dyshkantiuk, O. V., Vlasiuk, K. V., Titomyr, L. A., & Zhmud, A. V. (2024). Innovatsii v restorannomu hospodarstvi: adaptatsiia tekhnolohii kharchuvannia do suchasnykh vymoh staloho rozvytku [Innovations in Restaurant Industry: Adapting Food Technologies to Modern Requirements of Sustainable Development]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Serii: Tekhnichni nauky*, (6), 113–119. DOI: <https://doi.org/10.32782/tnv-tech.2023.6.13>

6. Dyshkantiuk, O. V., & Markovska, A. V. (2021). Restoranni biznes v umovakh pandemii COVID-19: shliakhy vykhodu z kryzy [Restaurant Business under COVID-19 Pandemic: Ways to Overcome the Crisis]. *Prychonomorski ekonomichni studii*, (63), 20–24.

7. Tyshchenko, S. (2021). Tsyfrovi tekhnologii v industrii hostynnosti [Digital Technologies in the Hospitality Industry]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Seriya: Ekonomika*, (7), 131–139. DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.7.16>

8. Balatska, N. Yu. (2020). Restoranni biznes v umovakh pandemii koronavirusu: problemy ta napriamy transformatsii modelei rozvytku [Restaurant Business during the Coronavirus Pandemic: Problems and Directions for Transforming Development Models]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy*, (42), 117–122.

9. Lyzanets, A. H., & Filkina, B. I. (2020). Upravlinnia rozvytkom pidpriemstv restorannoho biznesu na osnovi dyversyfikatsii ta startap-proiektiv [Managing the Development of Restaurant Business Enterprises through Diversification and Startup Projects]. *Infrastruktura rynku*, (48), 156–162.